

A szerfüggőség jellemzői

A szerfüggőség jellemzői

A szerfüggőség alapvető változást okoz az idegrendszerben. Ezeket a változásokat sajnos az intenzív tudományos kutatás ellenére sem értjük még teljesen. Szinte bárki függővé válhat, nem számít, mennyire okos, egészséges, erős valaki.

A szerek megváltoztatják az agyunkban zajló kémiai folyamatokat.

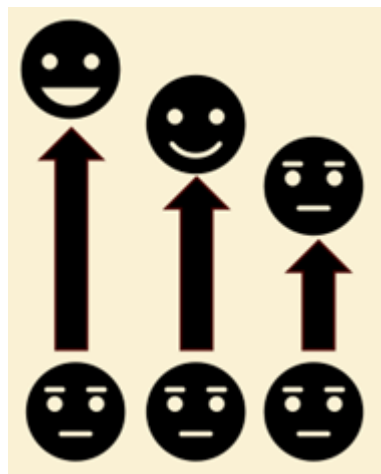
Az agyunkban felszabaduló kémiai anyagok befolyásolják a hangulatunkat-gondolatainkat, de fordítva is igaz: az élményeink (a velünk történő, körülöttünk zajló események és bennünket érő ingerek,

tapasztalatok) is hatással vannak ezeknek a kémiai anyagoknak a termelődésére.

Az agyműködés dióhéjban

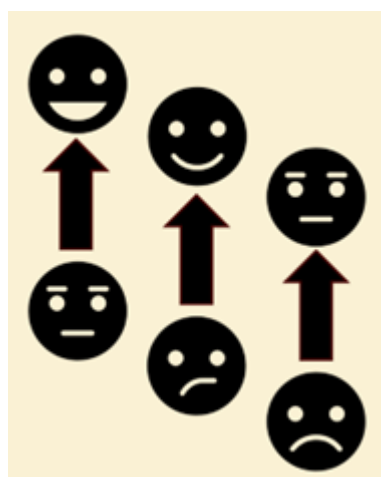
A szerek azért veszélyesek, mert gyakran sokkal drasztikusabb és tartósabb változásokat hoznak létre az idegrendszerben, mint a természetes élmények. Mik ezek a változások?

Tolerancia = hozzászokás

A **tolerancia** akkor lép fel, amikor a szervezet alkalmazkodik egy függőséget okozó anyag meghatározott mennyiségéhez. Változik a receptorok száma, csökken a receptorok érzékenysége, nő a lebontó enzimek aktivitása stb. A szervezet az egyensúlyra törekszik és „védekezik” a túlterhelés ellen. (Te is befogod a füledet, ha túl nagy a zaj.) A tolerancia következménye, hogy **a kívánt hatás eléréséhez a szerből egyre nagyobb mennyiség szükséges**. A tolerancia a szervezet természetes reakciója, ám egyben ez az első lépés az addikció felé.

Dependencia = fizikai függőség

A **dependencia** hátterében az áll, hogy az agy olyan mértékben alkalmazkodik a drog által kiváltott kémiai változásokhoz, hogy ez válik az új „normálissá”. (A fenti példát folytatva, ha a folyamatos, erős zajtól hallássérült lesz valaki, annak az erősebb hang lesz a “normális”.) A függő a **szer hiányában nem érzi magát „normálisan”, és ennek fizikai jelei is vannak**. Bizonyos szerek fogyasztásának hirtelen felfüggesztése súlyos, akár életveszélyes elvonási tünetekkel jár. A fizikai függőség önmagában még mindig nem addikció.

Addikció = lelki függőség, szenvedélybetegség

A lelkiileg függő személy adott „jelzések” (kulcsingerek) hatására ellenállhatatlan kényszert érez az adott cselekvésre. Ezek a jelzések a memóriában tárolt emlényomok, amik az ezzel kapcsolatos környezeti ingerek hatására – pl. szerhasználat esetében a drog látványa, a drogfogasztás helyszíne, a társaság stb., de néha minden látható ok nélkül – felidéződnek. Ezek a kulcsingerek az **érzelmeket** és **motivációt** szabályozó idegrendszeri pályákon keresztül óriási hatással vannak a viselkedésre.

(Zaj-addikcióról – ha létezne ilyen J – akkor beszélne, ha valaki ellenállhatatlan vágyat érezne a zaj iránt és a csend negatív érzelmeit keltene benne. Ez utóbbi – csend-fóbia néven – egyébként tényleg létezik...)

A továbbiakban a “függőség” alatt a lelki függőséget értjük.

[A motiváció](#)

[Érzelmi reakciók, érzelmek](#)

Addikció lehetséges fizikai függőség nélkül is. A tolerancia és dependencia is fennállhat önmagában. Az alkohol esetében például gyakori, hogy valakiben tolerancia alakul ki (nagyobb mennyiség kell a bódultsághoz), de még nem függ fizikailag az alkoholtól (és lelkiileg sem). Ezzel szemben vannak olyan antidepresszánsok, amikkel szemben nem alakul ki tolerancia a terápiás hatásukhoz, elhagyásukkor mégis fizikai dependencia-szerű elvonási tüneteket okoznak. A szerhasználat felfüggesztése után a fizikai függőség – ha volt – viszonylag hamar megszűnik, de a lelki függőség sajnos sokkal hosszabb ideig megmarad.

A kábítószer-függőség orvosi kritériumai (legalább háromnak kell fennállnia az elmúlt 12 hónapban):

- Tolerancia: a kívánt hatás eléréséhez nagyobb mennyiség szükséges/a megszokott mennyiség nem váltja ki a kívánt hatást.
- Elvonási tünetek jelentkeznek a szerhasználat felfüggesztése után.
- A személy többet és/vagy többször használ, mint eredetileg szándékozott.
- Sikertelen kísérlet a szer elhagyására.
- Az érintett hosszú időt tölt a szer megszerzésének és használatának gondolatával.
- Az egyéb tevékenységek (munka, hobbi, társaság) elhanyagolása a szerhasználat miatt.

- A szerhasználat annak ellenére folytatódik, hogy annak negatív következményeivel tisztában van.

A **kábítószerrel való visszaélés** (substance abuse) orvosi kritériumai (legalább egy megtörtént az elmúlt 12 hónapban):

- Súlyos hiányosságok a munkában, iskolában.
- A droghasználat folytatása kapcsolati problémák (pl. partnerrel történő veszekedés) ellenére is.
- Droghasználat ön- és közveszélyes módon (pl. autóvezetés közben).
- Jogi problémák droghasználat miatt.

A szerfüggőség és a szerrel való visszaélés közti határ a fokozatosság miatt nem éles.